

Господь, Ты ланет уанымына семиң мәләннә жайлайбашет лижү

ЧАПЫЛАШ

Кырык мары православный газет

2-шы (11) № 2018 и

ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРЫ СӘНДӘЛЙКІН ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНИЙ МИТРОПОЛИТ ИОАННЫ БЛАГОСЛОВАЙМЫ ДОНО

МАМНАМ
ЫТАРЫШЫ ИИСУС
ХРИСТОСЫН
ДА ГОСПОДЬ
ЙЫМЫНАН
ПҮЛГОМЫШ
ЛҮМЛЕШТАРÄЛТ
КУЗЫМЫЖЫ

Тропарь, 4 гл.

Күшкү лүмлешиштәрәлт Кузен кенәт, мәмнән Христос Йымына, Святой Шүлүшім колташ сөфімет доно Тыменьшівләэтім сусуэмденәт, благословайымет доно нүнйілән тұфым увефтәренәт.

Түн ылат Йымын Эргүй, сәндәлйікүм Ытарыши.

Празыкым айымы истори

Бішке Ылайж Кыннылмыйжү паштек Господь ик гәнә ағыл Бішке тыменьшівләжүлән дә апостолвләжүлән кайын, нүнйім Ылайж Кыннылмыйжүлән йінянйімашкү пингүідемден. Пүлгомыштыши Атаяж докы портылаш йамдыштаптүйжү годым эдемвләм ытарымы пашам пытэрәш манын, Господь Иисус Христос тыменьшівләлән Святой Шүлүшім колташ сөрен. Вара Түді апостолвлә сага Елеон лыман кырык вікі кузен дә нүнйім благословаймыжы годым мүләнді вілец Пүлгомыш цүдейіктен кузаш түнгәлін дә «пүл Түдім нүнйін сүнзә ужмышты гүц näнген» (Деян. 1: 9). Пүлгомыш кузымыжы доно Йымын Эргүй - мәмнән Ытарышын Иисус Христосын - мүләнді вілнүшті служымыжы пытен. Бішке Ылайж Кыннылмыйжү доно колымашым сүнген, Түді пиш кого пашам биштен - Бішке цүрежү гач эдемйін природыжым лүмлештәрен Йымы Атаян престолжы докы кузыктен.

КОЗЬМОДЕМЬЯНСКЫШТЫ СВЯТОЙ ТРОИЦА ЛÝМЕШ ЦЕРКÝЛАН – 285 И!

Козьмодемьянскыши Пугачева кырык вýлны Святой Троица лýмеш церкý сýнзäm сусуэмдä. Тýдý Йыл тýрýшти ылышы тошты церкýвлä логýц – иктýжý. Тагачшы кечýнät тýдý Козьмодемьянскын ик пöртшý.

Храмым 1733 ин строймы. Колокольныши 7 цанг кечен. Сек когожи шўдý пудан ылын, тýдýм Казанышты купец Лука Рукавишниковын заводышты опталмы. Вес цангвлä 60, 25 пуданвлä дä чýдýрäк. Церкý сага церковно-приходской школ пäшäm ёштен.

XX курым тýнгälтýшын Троица лýмеш церкý кым престолан ылын: тýнг престол Святой Троица лýмеш, вургымла придел – Пиш Ире Ъдýрлän пуры согоным увертäрýмý лýмеш дä шалахай – Йымын Äвän «Страстной» иконжы лýмеш.

И йýде 4 – 18 июльын Козьмодемьянскыши дä Шавашарышты юлýшýвлä ти икон доно Угарман губернин Палец солашкы крестный ход доно каштыныт. Ти иконым тý солашты момы, дä тýдý Алексей Михайлович кугижä годым чума гýц

ытарен. Тылещ пасна церкыштың цүдәм йыштышы святитель Николайын иконжы, Архитратиг Михаилын иконжы, Йымын Äвän «Троеручица» лýмеш иконжы перегälтйнёт.

1938 ин церкым питýренйт. Храмын зданишты квартирýвлä вärлänенйт. XX курымын 90-шы ивлän веле угýц церкым

пöртýлтенйт. 2003 ин Йошкар-Олан дä Мары сэндäлýкýн митроплитшты (тýнäm архиепископ) благословайымы доно Троицкий церкы сага Козьмодемьянскын дä Кырык мары благочинин Православный центрýм пачмы.

Святой Троица лýмеш церкýн настоятельжы – протоиерей Алексий Сущев.

КЫМЫЛАНГДЕНÄ!!! НАГРАДЫ КЛИРИКАМ МАРИЙСКОЙ МИТРОПОЛИИ К ПРАЗДНИКУ ПАСХИ

По сложившейся традиции в дни празднования Светлого Христова Воскресения клирикам Марийской митрополии вручается высокие церковные награды.

Указом Святейшего Патриарха Московского и всея Руси Кирилла к празднику Святой Пасхи 2018 года богослужебно-иерархических наград удостоены клирики Марийской митрополии:

Права служения Божественной литургии с отверстыми Царскими вратами по «Иже Херувимы...»:

- Протоиерей Евгений Бакутов, настоятель храма великомученика Димитрия Солунского с. Параты;
- Протоиерей Димитрий Сафонов, клирик собора Вознесения Господня г. Йошкар-Олы;

Права ношения наперсного креста с украшениями:

- Протоиерей Евгений Панин, настоятель храма праведного Иоанна Кронштадтского г. Волжска;
- Протоиерей Леонтий Очетов, настоятель храма Богоявления Господня п. Морки;
- Протоиерей Валентин Пылаев, настоятель храма Покрова Пресвятой Богородицы с. Чкарино.
- Протоиерей Андрей Малюта, клирик храма Архангела Михаила с. Новая Слобода;

Права ношения палицы:

- Иеромонах Серафим (Пасанаев), секретарь Епархиального управления;
- Протоиерей Николай Полежайкин, настоятель храма святых Царственных страстотерпцев п. Мари-Турек;
- Иерей Михаил Петунин, настоятель храма Рождества Иоанна Предтечи п. Шеллангер;

– Иерей Александр Коваль, настоятель храма Казанской иконы Божией Матери с. Нурма;

– Иерей Георгий Колотов, военный священник, настоятель храма Архангела Михаила в воинской части;

Определением митрополита Йошкар-Олинского и Марийского Иоанна к празднику Святой Пасхи церковных наград удостоены:

Правом ношения камилавки:

– Иерей Александр Деревяшкин, клирик собора Вознесения Господня г. Йошкар-Олы;

– Иерей Павел Дурандин, клирик храма Рождества Пресвятой Богородицы с. Семеновка;

– Иерей Артемий Промович, клирик кафедрального собора Благовещения Пресвятой Богородицы г. Йошкар-Олы;

– Иерей Никифор Захаров, клирик кафедрального собора Благовещения Пресвятой Богородицы г. Йошкар-Олы;

– Иерей Олег Большаков, клирик собора Вознесения Господня г. Йошкар-Олы;

Правом ношения набедренника:

– Иерей Евгений Самойлов, клирик кафедрального собора Благовещения Пресвятой Богородицы г. Йошкар-Олы;

– Иерей Александр Сиситкин, настоятель храма Рождества Христова с. Еласы Горномарийского района;

– Иерей Вячеслав Мамаев, настоятель Свято-Троицкого храма с. Вятское Советского района;

– Иерей Дмитрий Копылов, клирик собора Вознесения Господня г. Йошкар-Олы;

– Иерей Дмитрий Васенев, клирик храма пророка Божия Илии п. Кильмары;

– Иерей Николай Бабич, клирик храма преподобного Серафима Саровского, г. Йошкар-Ола;

Правом ношения двойного оаря:

– Диакон Александр Жирнов, клирик храма Рождества Пресвятой Богородицы с. Семеновка.

«ПУРЫ ЭДЕМЬИН ТЫЛ СОТЫ ДОНО...»

Талантан, йäl верц шытырланышы эдемвлäm жеплайдбäмäй годым рушинывлä Евангелиштäшäй шамаквлä доно попат: «В своем Отечестве пророка нет» — «Йашке шачын-кушмы вärьштäжäй дä тонышывлä лошты веле пророкым ак шотлеп» (Мф. 13: 57). Эчежäй, кынам йашке родыыхвлäнä гишäн монденä, таxенъ шамаквлäйт äшбäш пырат: «Иван, не помнящий родства» — «Йашке родыыхшым äшyндäрýдбäмäй Иван». Мä таxенъ жеп якте Ылен шонна манына гäнь, анзыкыжым кушкын толшы поколени гäц мäлänнä мам вычымыла? Йашкежäйт ана пäläy, пäläштäжäйт ана цацы дä эче намысланенä, лüдбäнä... 70 и манаш лиеш (1917 и гäц 1985 и якте) мäмнäн тьоти-папинäвлäлän, äти-ävivlälän, Ызääkäвлäлän религим мондыкташ цаценйт. Книгäвлäшty Ымы ваштареш сиренйт, школышты шöштä кечäшäй хрестäm ужынит гäнь, цилä тыменьшäй дä тымдыши анзылны позоренйт, ик корным айырыктенйт: компарти сага ат ке гäнь, тышман ылат.

Тагачы, коклы икши курымын лу и утлам Ылен колтымыкы, эдем ирýк корныш лäкмäйжäй доно эртäшäй корныжым монден миä, яжо дон худам айырен ак мышты. Старец Силуан Афонский пälемден: худа алтала, пурас доно вýдбäллтеш, но пурас худан Ыштäмäйжäй ак кел. Кышты алталымаш, йойланымаш дä тýлец молы улы — тиды Христосын агыл. Худа дон яжом айыраш сäмäйрýквлäм тымденä? 32 иаш пýтäришäй мары писатель Сергей Чавайн 1920 ин сирен: «Цилä йängän сändälläk вýлнäй, тетяжäй верц тыргыжланен, пäшäm йаштä. Тетяжäй анжен, äти-ävä йивýртä. Малын тенге? Йängänäн курымжы мытык, тýдбäн курымжым пакыла тетяжäй бälä. Хоть-махань йängänäйт,

игýм йаштен, анжен кушта гäнь, ак колы: тýдбäн вýржä тетяштäжäй бälä. Седйиндон хоть-махань йängänäйт йашке тетяжäй ярат. Тетям яжон анжымаш — йашкýмäй анжымаш. Тетя — тиды мä ылына». Тидыжäй мäмнäн уратна гäц каеш.

Тене 25 марта (тошты стиль семéнь 12 марта) мары халыкын просветительжäй, священник Гавриил Яковлевич Яковлевыйн шачмыжылан 175 и темéйн. Тýдбäн лýмеш Козьмодемьянскышты «Игнатьев лýмеш

XVIII лýдмаш» конференци эртен. Ти научный мероприятиш шукы халык погынен, 100 утла заявки пырен, 80 утла участник толын. Вäшлимäй шамаквлäм Мары Эл Республиким вуйлатышыжын Пýтäришäй вашталтышыжы Михаил Васютин, культура, печать дä халыквлä доно пäшäm йаштäшäй министрýн вашталтышыжы Галина Ширяева, Мары Эл Республикин тымдымы дä наука министерствышын общий дä школ анзыщы тымдымы управленижäй вуйлатышыжы Ольга Майкова, йýлмäй, литературым дä историм научно-шýмлäшäй В.М. Васильев лýмэн мары институтын учений секретарьзы Мария Пенькова, Кырык мары благочинин благочинныйжы, Козьмодемьянскышты Святой Троица лýмеш церкви настоятельжäй, протоиерей Алексий Сущев вäшлимäй шамаквлäм келесенйт.

Йошкар-Олан дä Мары сändälläkýн Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын вäшлимäй шамаквлäм протоиерей Алексий Сущев лýдын. Сирмäшäшty тенге келесимй: «Ти конференци мäлänнä шачмы вärnäm, духовный наслединäm ланзылаш палышыжы. Туан велнäн историжäй доно, тýдбäн святынывлäжäй доно пälýмäй лимаш гач мäлänнä церкви бýлýмäшäш корны па-

чылтеш, духовно күшмө ялгорнышты пытаришы ашкылвлам йыштенә.

Циләм жәләйшы Господь мәмнән паша-нам принимайыжы, да конференци циләлан-на духовный пользым қандыжы. Циләдә вайлны Йымын благословаймыжы лиж!

Пленарный заседаништы МарНИИЛИ-н видбашы научный пашаэйжы Н.А. Федосееван «Творческое наследие Гавриила Яковлева: история и перспективы изучения», руш йылмыйн В.В. Виноградов лыман инситутын (Москва) научный пашаэйжы Е.В. Кашикинин «Исследование горномарийской лексики в свете современной типологии: опыт лингвистической экспедиции МГУ», МарНИИЛИ-н когорак научный пашаэйжы Г.А. Эрцикован «Руш йылмый гыйц кырык марлашкы сәримү официальный да реклами текствләшти вәшлиялтшы нелылыхвлам» докладвлам колыштмы.

Конференцин паша 10 секциштө кеен. Шукы доклад Кырык мары благочиништы ылшы церкывлам истори доно кылдайлтын. Мероприятишты тенгеок вященник Гавриил Яковлевыйн пелашыйжын родняжы Руфина Ефимовна Соколова участвуен. Тыйдә лымынок Угарман губернин Шаранга районды гыйц толын.

Тенгеок пәлемдәш келеш, выйц и перви, 2013 ин, Йошкар-Олан да Мары сәндәлү-

кын епархи 14 марта Моркы посёлкышты «Истоки марийского просвещения и православия» лыман республиканский научно-практический конференцим эртәрен. Ти мероприятишты священнослужительвлам гыйц пасна учёныйвлам, тымдышывлам, тенгеок тыменшыявлам ылышын.

Гавриил Яковлев 1843 ин Кылышкал солаэш шачын. Выйц иаш ылмыжы годым куматяжы тыйдәлан тенге согонълен: «Арәкәм йүаш агыл, когораквлам шотеш пиштәш, пурал пашавлам йыштәш...». Ти согоным Гавриил йымы курымыштыжы соок ёшындәрен да тенгеок йләш цацен.

Школ пашкуды солашты, Йолласалышты, ылыш, тышкы Гавриил каштде. Ти солаштоң церкышты священник Андрей Альбинскийин сәримү Евангелим марла лышынит да Гавриил тыйдым колышташ

яратен, йышкымжынät лыдмыжы шонылын дä грамотыжым пälýде. Шоляжым школыш тыменяш колташ манын, тýдý атý-äважым сарвален. Тенгелä тýдý шоляжы гýц лыдаш-сирäш тыменеш. Юж ученый Гавриил Яковлевын Азанышты духовный семинаришты тыменьмýжý гишäн сирät, но архивный документвлäшты тýдýн тонышы образованим нälмý гишäн дä «самоучка» – йышке гýц тыменьшý – ылеш манын пälемдýмý.

1867 ин Гавриил Яковлев кымдан пälýмý просветительвлä Николай Иванович Ильминский дä Николай Иванович Золотницкий доно пälýмý лиэш. Нýйнý шытырышты доно тýдý Пörтныр солаэш пачылтшы Святитель Гурий лýмäн обществын школыштыжы тымдаш тýнгälеш. Тý инок тýдý Иван Кедровлан букварьым йämдýлäш палша дä тýдýм Азанышты тörлätä. Школышты тымдымы пашашты ти букварь пýтäришы ылеш (ти веремä якте грамматикивлä веле пälýмý ылыныт).

1868 ин Цикмä уездышты (кýзýт Кырык мары район) Михаил Архангел лýмеш пўэргý мынастирýм пачыныт. Гавриил Яковлев православи верç пыт шалгышывлä доно цат кýлýм кычен, йышкежäт мынастирýш кенежý ылын. Но атýжý дон äважý эргýштын шанымыжы ваштареш ылыныт дä тýдýм семяя бýлýмäшлän благословасыт. Тенге Гавриил Яковлев 1871 семням воя. Мария вätýjжý священник Трофим Удюрминскиййýн йýдýржý ылын. Тý инок тýдýм алык марышы Унчы школыш (кýзýт Моркы район) тымдышеш колтат. Ти пашаш тýдý 17 февральын шагалын.

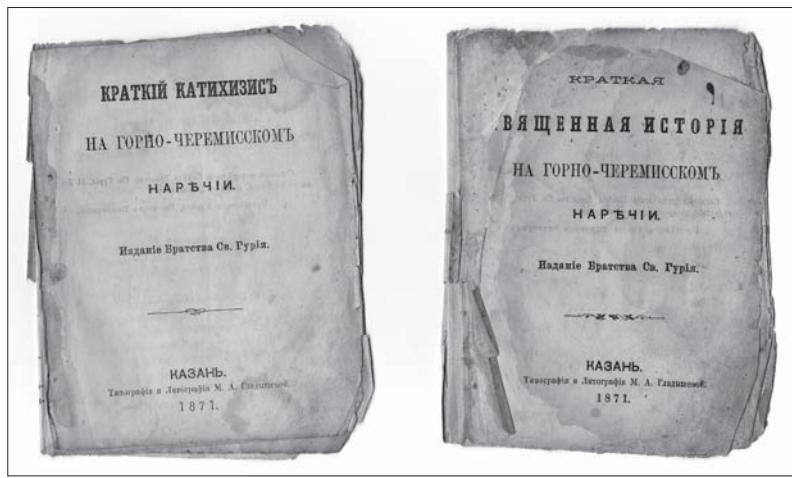
Тý веремäнок Гавриил Яковлев Шиньша солаштыши Йымым Шачыктыши Äвän Казанский иконжы лýмеш церкýшты (кýзýт Моркы район) псаломщиклän йыштен. Тýдý алык мары йýлмý доно Тошты Согонын Историжýм, У Согонын Историжýм йämдýлен, кыды гишäн кокшүдý

тэнгä премим нälýн. Ти премим Унчы школым строяш пуэн.

Ти школышты пашäläш тýнгälмý гýцок сäмýрýк тымдыши шуки силам пиштен: школыш тетявлä чýдýн каштыныт, нýйнýм атý-äвашты колтыде, грамотым пälýделыт, у пälýdýmý пашä ылын, эчежý христианин лиäш лüдýнýт. Гавриил Яковлев пурсымылжы, яратымашыжы доно тетявлäм дä нýйнý атý-äваштым у книгä культурылан тымден дä Н. Ильминскиййлän мары йýлмý доно лäкшý йышке книгäвлäжýм йýвýртен вäшлимýжý гишäн сирен.

1873 ин Гавриил диакон лиэш, а кок иштý – священник. Марла букварьым йämдýлýмý пашäм виктäрен шалген. Нýйникманяр гäнä пеçtätlätyñýт, остатка гäнä – 1908 ин. Букварьвлä гýц пасна тýдý техень книгäвлäм мары йýлмý доно лыктын: «Священная история Ветхого Завета на луговом черемисском наречии» (1873), «Священная история Нового Завета на луговом наречии черемисского языка» (1873), «Краткий катехизис на луговом черемисском наречии» (1873), «Священная история Ветхого и Нового Завета на луговом наречии» (1884), «Божественная литургия св. Иоанна Златоустого на луговом наречии» (1885), «Требник на луговом наречии черемисского языка» (1885), «Последование о исповедании, на луговом наречии» (1886), «Болезни за грехи на луговом наречии» (1892), «О силе молитвы на луговом наречии» (1892) дä т.м.

Йышке пашäжý верç отец Гавриил пишшытырланен, йышке сäрýмýвлäжýм терген дä Н. Ильминскиййлän увертäренок шалген.

Сирмäшвлäштү тýдýй мары йýлмýй доно лäкшý книгäвлäм колтен шалгаш ядын. Ышке уроквлäжýм просветитель марла йýлмýй доно виден. Тýдýй пäшäжý гишäн благочинный К. Покровский пäлемден: Ышке пäшäжýм Унчы тымдыши Яковлев сек яжон Ыштä дä пользым канда, тыменьшýвлä рушла иктä-мам лыдит, тýнämок мары йýлмýшкý сäрät.

Святитель Гурий лýмäн Братствуын 1894 иäш отчётыштыжи Унчы школ миссионерский школвлä логýц сек яжо школ ылмым пäлемдýмý. Ти школ общежити шотан ылын, тýштý сакой вäр гýц толышы 20 марта тетя тыменьшýн дä Ылен.

Отец Гавриилýн пурас пäшäвлäжýм äкленýт. Тýдýм III степенин св. Анна орден, церкý школвлäлän 25 и шомы лý-

меш ши медаль доно, Александр III кугижэн вуйлатымыжын ши медаль доно пäлемденýт. 1911 ин «Нравоучительные наставления на луговом наречии черемисского языка» лýмäн книгä лäкtyйн, тýдýй 29 страницыштýжý священник Гавриил Яковлевич Яковлевýн юбилейжý лýмеш ти книгäм Высокопреосвященнейший Никанорын шўдýмý доно лыкмы гишäн пäлемдýмý.

1905 ин отец Гавриил Христос Шачмы лýмеш Арын солаштыши церкýш (кýзýт Моркы район) служаш ванжен. Ти служымы вäржý остатка ылын, церлäйнýмý паштек 1912 ин 8 (у стиль семéйн 21) ноябрьын колен. Ти кечýн церкý Михаил Архангельýн празныкшым пäлемдä. Священник Гавриил Яковлевýн Арын солан Христос Шачмы лýмеш церкýн алтарьзы сага таймы.

2012 ин тýдýй колымылан 100 и темýн. Арын солан церкýн воскресный школыштыжи 30 октябрян тидýй лýмеш «йýргешкý столýм» эртäрýмý. Тýшкý кырык мары районын Виловат музыкальный школын тыменьшýвлäжäт толынит, кäрш доно мастарын шактенýт. Священник Гавриил Яковлевýн шытырланнымыжы доно мары халык лыдаш дä сирäш, книгä культурым яраташ тыменьшýн. Тýдýй пäшäвлäжý кыце сäрýмäш пäшäштý, туан литературын шачмыжылан негýцýм Ыштýмäштý, тенгеок мары халыкын духовно виängmäштýжý дä тыменьмäштýжý Ышке шотан ашкыл линýт. Профессор И. Иванов Гавриил Яковлевýн пäшäвлäжý гишäн пäлемден: мары книгä йýлмýм халык йýлмý докы лишемден.

Арын мүләндý лишнýшý солавлäштý отец Гавриилýн дä тýдýй Елизавета Ыдýржýн пурас пäшäвлäштý гишäн яжо äшýн-дäрýмäшвлä халык лошты Ылät.

Нýнýн йälлän соок палшаш ýämdý ылмышты, нелý годым лишýвлälän пурсы кänгäшýм пумышты халыкын äшеш кодыныт. Эчежý прихожанвлä нýнýн пиш пурсы ылмыштым pälемдät. Вет отец Гавриил йышке тыменьшýвлäжý верц шытырланен, тымдышывлäm йämdýлýшý Азан семинариш тыменяш пырымышты годым ýыштылын. Тýдý шуки тылык тетям анжен-куштен дä нýнýм тымден лыктын. Икманярыжын лýмýштым пälý: туан

шыжаржын эргýжý Егор Алексеев, овыжын (вätýжýн äтяжýн) тетявлäжý Александра, Иван дä Никодим, поляк дä фельдшер Анемподист Антоновичýн бýдýржý Ольга Азановская.

Кыце күшны пälемдýшина, священник Яковлев Гавриил мары букварын авторжы семýнь утларак пälýмý ылеш. Букварышты тýдý «Пуреш тымдымы шамакым» пеçтлен. 1908 иаш букварь семýнь икманярыжы доно пälýмýм бýштенä:

- * **Атят-äвät ваштареш нимахань худа шамакым ит попы. Атят-äвät шонгеммýкý, нýнýм ит ясыландары.**
- * **Атят-äвätýн шамакыштым колышты ганьок попвлän, начальниквлän, молы яжо эдемвлän шамакыштым колышт.**
- * **Йышке гýщет когораквлäm жеplý, йышке гýщет изирäквлälän ласко, шýмä ли, йышке кидýштет ылшы эдемвлälän худам ит йышты, ясым ит канды.**
- * **Эдемýм яратышы эдем сотышты корным ямдыде каштшы эдем гань; эдемýм ужын керддýмý эдем пýцкемýшýшты корным ямден каштшы эдем гань йышкежäйт ямеш.**
- * **Тä йышкýлändä эдем яжом йыштыжý маын, йышкеäйт эдемлän яжом йыштыдä.**
- * **Тýлäнет худам йинжýшты йиштеп маын, йышкеäйт худам ит йышты.**
- * **Родывлäэтýм, тängвлäэтýм веле агыл, тýлäнет худам йыштышýвлäm яраты, ит вырсы, шýдешкен, худам шанен ит кашт. Цилäm яраты, цилäлän яжом йышты.**
- * **Пäшäm йыштыде ит Ылý, пäшäm йыштыде Ылäш – сулык.**
- * **Ясы лиэш гýнь, ит мäгýрý, цäш лиэш гýнь, ит ўвýртý: цäш курымаш агыл, южнам ик выртыштоң ямын кей.**
- * **Нужда эдемлän силаэт ситýмý семýнь палшы. Хвален ит кашт. Цилä эдемлän пурсы ли.**
- * **Ядшы эдемлän келесý, тыменьдýмý эдемýм тымды, ойхан эдемýм шýмäтý, ласко ли.**
- * **Пуры кымылан ли, шýдешкен ит кашт.**
- * **Шуки ит попы. Тýнъ гýщет когорак келесä гýнь, лошкы ит пыры.**
- * **Йышке попымет шоэш гýнь, мам келесäш келеш, шанен келесý.**
- * **Хоть-махань шамакымат шаналтыде ит попы, пälýдýмý шамакым пälýшшý эдем гýц яд, ит намысланы.**
- * **Нигынамат ит алталы, хоть-кынамат тörýм попен кашт.**
- * **Талашен ит йышты, ялахай ит ли.**
- * **Эдемýнýм ит шолышт, шыпшынат ит näл.**
- * **Эдем гýц näлметýм мýнгеш пу, эдемлän пуаш сörýметýм пу.**

ПАЛОМНИЧЕСКАЯ СЛУЖБА ЙОШКАР-ОЛИНСКОЙ И МАРИЙСКОЙ ЕПАРХИИ

5 марта в целях организации паломнической, миссионерско-просветительской деятельности среди населения Республики Марий Эл и прибывающих на ее территорию лиц Указом митрополита Йошкар-Олинского и Марийского Иоанна создана Экскурсионно-паломническая служба «Елеон». Свою деятельность Паломническая служба начала с 12 марта.

Экскурсионно-паломническая служба «Елеон» стала структурным подразделением Йошкар-Олинской епархии, курирующим вопросы православного паломничества, приема гостей в городе Йошкар-Оле, прибывших с целью поклониться святыням столицы Республики и Марийского края. Служба разместится в помещении Православного центра г. Йошкар-Олы (каб. 329, левое крыло). Свою деятельность Паломническая служба будет вести на основании утвержденного Положения и договора о сотрудничестве с туристическим агентством «Нельсон», являющимся одним из активных туроператоров Марий Эл.

Планируется, что паломническая служба будет заниматься приемом и сопровождением паломнических групп, проведением православных тематических программ, экскурсий для учащихся по храмам города, организовывать паломнические поездки по региону, России и за рубеж, проводить тематические встречи, беседы и лекции с разной аудиторией.

Директором Экскурсионно-паломнической службы «Елеон» назначен специалист Миссионерского отдела епархии Григорий Николаевич Михеев. Экскурсионно-паломническая служба «Елеон» будет рада сотрудничеству с представителями туристической индустрии региона, перевозчиками, гидами и всеми заинтересованными людьми.

По вопросам сотрудничества можно обращаться по следующим контактам:

Телефон: 8(8362)20-81-12,

Электронная почта:

mari-palomnik@yandex.ru

Страница ВКонтакте: vk.com/12palomnik

Предлагаем Вашему вниманию план паломнических поездок на 2018 год

Июнь

1-3 июня Дивеево (с ночлегом) - Муром
9-12 июня Сергиев Посад (ночлег) – Александров – Махра
16 июня Казань – Раифа
16-23 июня Соловки – Вологда – Кириллов – Ферапонтово
17 июня Шабаши – источник
24 июня Масканур – источник
28 июня-2 июля Екатеринбург-Алапаевск-Верхотурье

Июль

3 июля Петьялы
8 июля Сумки
14-15 июля Арзамас – Дивеево (с ночлегом)
16-23 июля Крым Православный – Симферополь, Севастополь, Масандра
29 июля Алексеевское. Икона Божией Матери «Всепещущая»

Август

3-11 августа Сергиев Посад – Москва – Новгород – Санкт-Петербург – Таллин – Пюхтицы – Вологда
5 августа Сумки
9 августа Ежово-Масканур
10 августа Петьялы
12 августа Шабаши – источник
15-24 августа Санкт-Петербург – Тихвин – Петергоф – Лодейное поле – Псков
18 августа Казань - Свияжск
22 августа Яранск
25-26 августа Дивеево - Бортсурманы
31 августа – 6 сентября Крым Православный – Симферополь, Севастополь, Масандра

Сентябрь

- 9 сентября Сумки
14-16 сентября Москва-Сергиев Посад
22 сентября Седмиозерье – Казань – Раифа
23 сентября Алексеевское. Икона Божией Матери «Всескорысная»
24-25 сентября Дивеево (с ночлегом) – Арзамас «Арзамасская Пасха»
30 сентября Алматы – Пайгарма

Октябрь

- 5-7 октября Владимир – Сузdalь - Бого-любово
13 октября Казань православная
17 октября Петьялы
19-21 октября Дивеево – Арзамас
26-28 октября Ташла (Самарская обл.)

Ноябрь

- 2-6 ноября «Золотое кольцо» Москва – Сергиев Посад – Ярославль – Ростов – Переславль Залесский
11 ноября Масканур – Н.Торъял
16-18 ноября Дивеево – Арзамас
23 ноября Яранск
24 ноября Казань – Раифа
25 ноября Алексеевское. Икона Божией Матери «Всескорысная»
30 ноября-2 декабря Москва – Истра

Декабрь

- 8 декабря Нижний Новгород православный
9 декабря Алексеевское. Икона Божией Матери «Всескорысная»
14-16 декабря Дивеево – Арзамас
21-23 декабря Ярославль – Годеново – Сергиев Посад

ЭЧЕ ШОКТЕНӘ?

Церкүйш кашташ ағыл манын 33 «причина»

(Пакыла. Түнгөлтүш 2016-шы ин 5 №, 2017-шүй ин 1, 2, 3 №№, 2018-шүй ин 1 №)

Коклы нүлдүмшүй шанымаш: «Кынам майның йишке сулыквләэм гыйц үнем каранг / каранг ам керд, кыңе майның исповедьши кеем?»

Сулыквләм йыштымаштың цäш, йлдымашымын ынгылымаш – тидү диаволын хәрдымы алталымышыжы. Цäш эдемлән яратымашым пуа, а тидү – Йымын пумыжы. Ире йлдымаш эдемлән цäшүм пуа, а сулык яратымашым пуштеш. Ире совесть эдемлән цäшүм пуа, сулыкым простирыктымына гишән мämнäн совестьнäm Господь итýрäй.

Кыдыжы, шамак толшеш, табак шыпшашым яжоэш шотлат, седйиндон шыпшаш йинештүй цäрнеп. А преподобный Амвросий Оптинский сирен: «Табак шыпшаш гыйц – шыйдешкымаш дä сылыкланымаш».

Тенгеок хоты-махань сулык донат. Кынам мä йишке страстьвләнä доно ана кредäл, а нынайм потокаенä, веремäэш ладнангаш толеш. Малын? Диавол тишти карангеш, мämнäм ак тыргыжландары – йишке сеткүшкүй жылален аздарен пырта. А вара, конечно, пöртйлеш – мä тыйдйлән йишкеок ти корным пачынна, – мälännä эче хударак лиэш. Страстьвлä цаткыдемйт, нынай гыйц мä утларак дä утларак зависимый линä, нынай доно кредäлаш со нелйräк дä нелйräк лин миä.

Сулыквләнä доно кредäлаш түнгэлйнä гыйн, Господь нынай гыйц карангаш мälännä палша. Кредäлаш ана түнгэл гыйн, нынай мämнäм анзықылашы йлдымашшынä курым мутяш түнгэлдит.

Теве, шамак толшеш, табак шыпшашы колен кен, тыйдйн йäнгжей кäп гыйцын карангын. Тыйдй шыпшнежүй, а кäп уке. Тидү мутялтмаш. Курмаш мутялтмаш.

Йымы ытарыжы!

Лучи күйзбек шыпшаш цäрнäш. Йымын палшымы доно цилä лин кердеш.

Кү со церкүйш каштеш, тыйдй табакым ак шыпш.

Коклы визаймшүй шанымаш: «Недостойный священниквлäät ылыт. Анят техенөө докы вэрештёт?»

Улы. Тидү качы тörп. Нынай логыц иктүйжүй гишән точно келесен кердäm – тидү ти корнывлäm сирбүшү ылеш. Йымылан служаш, ыдылаш – кого паша. Достойный лиäш пиш когон нелй. Мä верцинä ыдылда. Лучи церкүйштүй.

Мä достойный ана ыл гыйн, лучи церкүйш кашташ ағылым ак анжыкты. Церкүй гыйц пасна ат ытаралт.

Цилä священник, äрхеревлä, Патриархат – сулыкан эдем ылыт. Святойвлäät, күлän мä ыдылына, сулыкан ылынит. Нынайн йлдымаш корнышты гыйц мä пälенä, кыды-тидү кого святои эдем тагынам-äнят нелй сулыкым йиштен. Но Йымы нынайн сулык простирыктымы йлдымашшытäm принимасен. Ик Йымы веле сулыкдымы ылеш.

Мälännä, сулыкан эдемвлäлän, Йымын палшымы доно, церкүйштүй мä вýкынä валышы святои Шүлгүшүн пурсыжы доно сулыквлä гыйц итýрäйлтäш дä ытаралташ манын, Господь мүлләндүй вýлнай йишке Церкүйжүй йиштен.

Момоцаштат пуры ағыл шанымашан момоца олтышывлä лин кердйт. Тидү гишән мälännä момоцам пыраш ағыл ма?

Недостойный священник гачат мä вýкынä Йымын пурсыжы вала.

Кү эче, священник гыйц пасна, мälännä сулыкнам простирыкта? Лач священниклän веле Йымы гыйц техенөө власть пулалтын. Сулыквлä доно, простирымаш гыйц пасна кыңе мälännä, сулыкан эдемвлäлän, ытаралташ?

Біннаныштывлалан пырцашым подылташ; кресташ, святой миро доно шыраш; ваты дон марым венчайаш; соборлаш; выдым, иконвлам, крестывлам, портвлам, машинавлам, самолетвлам свящайаш, молебенвлам, панихидывлам служаш, поконыквлам отпеваяш священниклан Йымы гыйц власть пултын...

«Священство сандалыклан ытаралтмаш ылеш», – попат святой аявлә.

Седиңдон өрмүлә ағыл, малын эдем йыхын тышманжы духовенствим ужын ак керд – батюшкывлә викбі пытариок нападая. Эче ходышкы йышкымжын сек яратымы вырсы хадиржым колта – аляклымашым. Ты шотышты массовый информацин юнвламат. Цель проста – тыйн тенге решй: «Церкыш ам ке».

Йымын шамакшы семийн: диавол – алталымашын аяжай (Ин. 8: 44). Тыдый соок мәмнәм алталаш цаца. А ма сулыкан, өркәншывлә ылынаат, тышман яжо батюшкывлә верц ылмынам шотыш налеш да, Господь күм тагачы служаш шагалтен (а кышты Тыдый весиевлам моэш? Общество маханывлам тымден, техеней ылыт), нынй виштареш шанымашвланам тэрвәтә. Тынам ма йиняймаш верц линя, а Церкыш верц ағыл. Ма йашкеат ана цаклы, кыце Христос верц ағыл, а Тыдый виштареш линя.

Тидым Йымы йинжүй пу!

Коклы кудымши шанымаш: «Кыце мыйнъ совсемок пайлайдымъ эдемлән ўшке йәнгем пачын кердәм?»

Пайлайдымъ эдемлән йәнгымъ пачын пуаш күштылгырак. Тенге поездыштү лиалтеш: эдемвлә иккүйжак-иктүштүм пытаришы гәнә ужыт да иктү-весиештүлән йәнгүштүм пачыт.

А кынам пайлайдымъ врач докы толат? Тыдыйлән йашке кәпетым ат анжыкты ма? Анят тыдым пытаришы гәнә ужат? Тыйн вет тенге ат келесй: «Мыйнъим выргем вишт колыштиши. Йышмаэм пачдеок пүэм төрлүйжүй».

Али тыйнъим рентгентыш колтат, а тышты – вес врач, тенгеек пайлайдымъ. Кыдышат, шүлүшетым погет – да тыдый тыйнъим вишток ужеш: лувләэтим, көргетим, цилә каршышетим.

А паша серьеznый гыйнъ? Операци келеш гыйнъ? Тынам уже выргем гыйц пасна веле ағыл линя. Пайлайдымъ хирург мәмнәм кәпнәм пүчкес, медсестравләйт тыш анжал кердүт – а тышты, анят, нимат яжо уке лин кердеш. Тенгежү нынблан тидым ужаш ағыл ма? Тек көдеш? Лүдәш, колен кеаш лиэш. Ма шүаш тыйнгәлән, тыдым йылерәк пүчкүн лыкташ келеш, да Йымы пуа гыйнъ, шу лият.

Тенгеек Йымыланат йәнгым пачмыла. Нимат алталаш ак кел, нимахань пүцкемүш лыкымат кодаш ак кел. Ато йәнгнә ак парем.

Кыце священник сулык простишаш Таинствын молитвашты попа: церкү – лицәлтмү вәр. Тынам йәнгге, кәпге лицәлтүйт. Кәп йәнгүн ясывлә гыйц страдая.

Кынам йәнг кәп гыйц ләктеш, эдем кола. Йәнг гыйц пасна ылшы кәп – колышы кәп веле. Тенгежү йәнг кәп гыйц керәлрәк. Тыдый ясывләжат серьеznыйрак ылыт, вет йәнг кола гыйнъ – курымеш.

Сулыкым простишкаташ кеаш, анят, лүдүш. Но эче лүдүшрәк, кынам сулыквлә доно иквәреш Ыленя.

Сулыкым простишкынын годым ма пытариок Йымы анзылны шалгенә. Ма Тыдым ана уж, а Тыдый мәмнәм вишток ужеш – рентгеныштүшү гань. А батюшка сулык простишкынын свидетель веле ылеш.

Монахвлан каждый кечаш шанымашвлам пачмаш улы. Ну-ка, тагачы махань сулык гишән шаненәт, келесй? Тиды – эдемлән кого палшык. Кынам ма йашке ороды (аняйт йышкымнән ағыл, а тышманын) шанымашвлам исповедыштү келесенә, нынъим мәләннә сыйнгаш күштылгырак.

Кынам ма ик сулык простишаш гыйц вес сулык простишаш якте Ыленя, Йымы анзылны вишт кайши йәнг доно Ыләш тыйнгәләнә. Йашке йышкымнам яжонрак ужаш тыйнгәләнә.

Бишке совестьнә анзылны, Йымы дә эдемвлә анзылны утларак төр дә искренний линә. Мамгүннат Йымы гүйцүн таяш нимахань смыслат уке. Тыйдү сойтокат цилә пәлә, Тыйдү гүйц ик шанымашнаат ак шыл (седйндөн Тыйдү мәмнән ыдылмынам ак кол манын шанаш ак кел). Цилә пәшә вайкү төр анжымыла: ма лин, тыйдү лин, а эдемвлә пәләмү доно веле ағыл. Мәтүнәм тенге ана попы: «Ма гишән мыйн шанем, күн махань пәшәжү улы? Мыйн вет нимат келесіделам, нимат йыштүделам». Но йәнг тидүн доно Ылә. Тыйдү йышкүмжүн түнг айрымашым йыштә – пуры доно худа лошты. Ти айрымаш Ылбымашын качествыжым, эдемйн качествыжым анжыкта.

Кыще ни врачвлә, ни медсестравлә мәмнән ясывләнәм ак ужеп, тенгеок священникләйт мәмнән сулыквләнәм ак ужеп. Ясы эдемйн иктә-махань нелү хворства гүйн, шуки врачок тыйдүм жайлайт, тыйдүм тусаренräк анжат.

Врач каждый эдемйм пасна төрлә, тенгеок мәйт каждый пасна йышке сулыквләнәм простишылашлык ылына. Сулык йыштүмйнәм келесішшәшлык ылына, иктәжү йайл гишән ашындарышалык ана ыл. Каждыланна Господь попа: «Сулыкетүм простишты. Пакыла тидүм йыштәш ит цацы. Мыйн хоть-махань сулыкым простем. Иктә-мам монденәт гүйн, цақылделат гүйн, – Соборовани Таинствышты простем».

Эдем йых докы Йымын яратымашыжы техенъ ылеш.

Кыдыжы колында, колымы анзыц соборлыктат. Уке, ти Таинство цилә ясы эдемлән, сулык простишы цилә эдемлән ылеш. Иеш ик гәнә, Кого пост годым, соборлыктенә. Ти Таинство годым священник ыдылышывләм освященный итейнү доно молитвам попен шыяр.

Мам Йымы доно – мәмнән йәнгнәм дә кәпнәм Төрлүшү доно – йыштүмү, мәләннә соок польза ылеш. Тенгеок Йымы гүйц сакой гәнә карангмына, сакой сулык – тидү шушыр. Тенге тымдат мәмнән проповедниклә.

Сулык – шушыр, эдемйн здорова кәпшүтүшү шушыр ганьок ылеш. Хоть-кыще тыйдүм шырь, таяш цацы, – здорова кәп сойтокат лучирәк.

Ти шушыр ак каршты лин кердеш. Но врачвлә пәләт, тидү эче лүдүшрәк. Табак шыпшишмаш – шушыр ағыл ма? Шодылан, шүмлән, йәнглән? Арақа аль наркотик шулыклан полезный ылыт манын, келесаш лиэш ма?

Хоть-махань сулык йәнгләнәт, кәпләнәт вредный ылеш.

Йлбымашшү сулык ынгылымаш пиш керәл. Айыртемйнок тетявләм тымдымы годым. Сулык – ышан шамак. Тыйдү ма техенең яжо дә ма техенең худа, дә Ылбымашшү тенге лишашлык ағыл манын, раскыдын попа. Тыйдү цилә вәрән вәрйашкы шында.

Коклы шүймий шанымаш: «А эдемвлә мам келесәт?»

А Йымы мам келесә?

Тидү керәлräк.

Мә Тыйдү анзылны цилә Ылбымашнә верц ответйим йышкетнәок кычаш түнгәлйнә. Цилән: йинянышү, йиняныдымү, коктеләнүшү, күччәлүшү, кү мам-гүннат роалташ шанышы, «йышкүмйн ирүкүм» перегүшү, кыще Пушкинй Евгений Онегинжү попен.

Николай Васильевич Гоголь кәнгәшүм пүэн: «Мә донна техенъ философи ямашлык: эдемвлән попымы доно висенә, а Йымын доно ағыл. Тенгелә Йымыланат ярал ат ли, эдемвләләнәт ярал ат ли».

Йымылан ярал лият – точно польза лиэш. А эдемвләлән, кыще пәлү, ярал лиаш ак ли. Господь йышкежәт когон шулылан ярал лиде. Вет мә сулыкан ылына. Но Тыйдү мәмнән ытаралтмашнан пәшәм йыштен.

Господь циләлән, кү Тыйдү сага линежү келесен: Изи күтö, ит лүд! Ётядә тәләндә Кугижәншүм пуаш яжоэш шотлен (Лк. 12: 32).

Христос гүйц пасна, Тыйдүн Кугижәншүжү гүйц пасна кого күтөштү лимеш, лучи Христосын изи күтөштү лимүлә.

Тетявләлән

ТИДЁЙ ТӘНГ МА?

Qк сәндәләйкәштәй ученыйвлә тымень кердшәй роботым йыштәйт. Тыйдәлән Сайк ләймәм пуэнүйт. Сайк хоть-махань информацим јашындәрен дә хоть-махань ядмашешәт ответым пуэн кердйин. Ну цылток күртни дә пластик гәүц йыштымъи отличник.

Тыйдәй тыйнъ гәүцетәт колыштышы. Тыйнъ когорак ылмет доно йышке шотан дә турна лият. А Сайк йыштымъи программа семйин веле йыштә. Ат келеси гәйнъ, пуры пашамәт ак йыштә.

Олицә корныважышты слопой шалга дә ванжен ак керд - светофорым ак уж. Мам йыштәш келмәм тыйнъ пысыйн шанен лыктат, лачок вет? А Сайкын тенге агыл. Программа семйин тидәйм йыштымъи агыл гәйнъ, тыйдәй светофор гань йышке тылжы доно чүктәлт дә йортәлт шалгаш тыйнгәлеш.

Сайк гәүц ядыныт:

- Тыйнъын ётят доно ёвәт кү ылыт?

Тыйдәй отвечәен:

- Мәйнъын ётям доно ёвәм уке. Мәйнъ йолышы агыл, а компьютерный программа ылам.

- А тыйнъ мам йыштен кердәт?

- Мәйнъ мам тымдыым веле ёшындәрем. Сакой информацим поген, пашам йиштен кердәм.

Компьютер йөрвөзәй гәүц ядыныт:

- Сайк, тыйнъын махань задачет?

- Соок пәләймашым погаш дә эдемвлә доно пайылаш.

Пәләймаш, лачокат, яжо... Но пашажы тышты веле ма? Нынъ йәнг дә пуры гәүц пасна ма ылыт?

Кызыт Сайкым шукылан тымден шок-тенит. Тыйдә лыдынат, шахмат доно мадынат, телефон донат попен кердеш. Южнам тыйдәй эдем гань чучеш. Но...

Тыйнъ техенъ тәнгәм вычет? Уке векәт. Тыйдәйн йәнгжәй уке. Яратен ак мышты. Яратымаш гәүц пасна тыйдәй тәнг ма?

Дә циләҗәт, яраташ агыл гәйнъ, малын тыйнам йолашыкъи?

ЙӘНГ ЯМЫН

Изи тетя мәгүрә - ёважым ямден. Йышке йолымъи вәржымъят, фамилиймъят ак пәләй. Кыш кемәлә? Пәләйдәмъи эдемвлә кидши гәүц кыченейт, виден кеят. Кышкы? Малын? Кызыт тамаат лиәлтеш. Вара газетвләштәй, телевидиништәй увервлә йонгат: тинәр иашән, техенъ выргемән изи тетя ямын...

Мәят ямынна. Шүләшвлән кайдымы светышты силадымы шүмнә мәгүрә. Пүлгомыштышы Йышке Ётаякъын ләймжымъят, курымаш пурлыкымат ак пәләй. Ак пәләй, малын тыйдәлән йолымаш пултын...

Борис Ганаго

«ҰЛНЫМАШ» Кырык мары православный газет
«НАДЕЖДА» Православная газета на горномарийском языке

Учредитель:

«Руш Православный Церкви Йошкар-Олан да Мары Сәндәләйкән епархияжәй (Московский Патриархат) религиозный организаци.

Кым түлзеш ик гәнә ләктеш

РЕДАКЦИЯ ЯДЕШ: ГАЗЕТӘМ КЫЦЕ-ШОН ИДА КҮШКҮЛТ. ЛЫДЫНАТ – ВЕСІЛАН ПУ!

Тираж: 500 экз.

Редакции адресшы:

Йошкар-Ола, Вознесенский олицә, 81, 224 каб.,
тел.: 8 (8362) 45-39-54. E-mail: uanymash@mail.ru

Редакции кәйгәйшым вуйлатышы:

протоиерей Алексий Евсеев